

ORZEKANIE O WŁAŚCIWOŚCI SĄDU ARBITRAŻOWEGO

Maciej Durbas

ORZEKANIE O WŁAŚCIWOŚCI SĄDU ARBITRAŻOWEGO

Maciej Durbas

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Kancelarię Kubas Kos Gałkowski

Stan prawny na 15 marca 2024 r.

Recenzent
Dr hab. Marcin Dziurda, profesor Uniwersytetu Warszawskiego

Wydawczyni
Małgorzata Stańczak

Redaktorka prowadząca
Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Witczak

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-485-0
ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział 1	
Właściwość sądu polubownego	19
1.1. Definicja właściwości sądu polubownego	19
1.2. Zapis na sąd polubowny (umowa o arbitraż)	29
1.2.1. Wprowadzenie	29
1.2.2. Istnienie umowy o arbitraż	42
1.2.3. Nieważność umowy o arbitraż	47
1.2.3.1. Wprowadzenie	47
1.2.3.2. Nieważność umowy o arbitraż ze względu na treść	48
1.2.3.3. Nieważność (wadliwość) umowy o arbitraż ze względu na formę	51
1.2.4. Bezskuteczność umowy o arbitraż	54
1.2.5. Utrata mocy umowy o arbitraż	60
1.2.5.1. Odmowa lub niemożność pełnienia funkcji przez arbitra/sąd polubowny	60
1.2.5.2. Brak zgodności arbitrów przy wydawaniu wyroku	64
1.2.5.3. Zawarcie umowy o arbitraż pod warunkiem lub z określeniem terminu	65
1.2.5.4. Wady oświadczeń woli	67
1.2.5.5. Rozwiązanie umowy o arbitraż	68

1.2.5.6. Upadłość strony umowy o arbitraż	69
1.2.5.7. Wygaśnięcie umowy o arbitraż	72
1.2.6. Niewykonalność umowy o arbitraż	75
1.3. Zdatość arbitrażowa	79
1.4. Zdolność arbitrażowa sporu	83
1.4.1. Zakres przedmiotowy umowy o arbitraż	83
1.4.2. Zakres podmiotowy umowy o arbitraż	89

Rozdział 2

Orzekanie przez sąd polubowny o swojej właściwości	95
2.1. Zasada <i>Kompetenz-Kompetenz</i>	96
2.1.1. Wprowadzenie	96
2.1.2. Definicja zasady właściwości	102
2.1.3. Charakter zasady	111
2.1.4. Zastosowanie zasady właściwości w przypadku wadliwości zapisu	112
2.1.5. Orzekanie o właściwości z urzędu i na wniosek ...	120
2.1.6. Wyjątki od zasady	130
2.2. Zasada autonomiczności zapisu na sąd polubowny ...	139
2.2.1. Wprowadzenie	139
2.2.2. Istota zasady	142
2.2.3. Zastosowanie zasady	147
2.2.4. Charakter zasady	148
2.2.5. Zastosowanie zasady do przypadków innych niż nieważność albo wygaśnięcie zapisu na sąd polubowny	156
2.3. Zarzuty dotyczące właściwości sądu polubownego ...	158
2.3.1. Wprowadzenie	158
2.3.2. Zakres zarzutów	158
2.3.3. Podmioty uprawnione do zgłoszenia zarzutu	160
2.3.4. Termin na podniesienie zarzutów	164
2.3.5. Wymogi formalne konieczne do zgłoszenia zarzutów	169
2.3.6. Treść zarzutów	170
2.3.7. Skutek niewniesienia zarzutów	173
2.4. Rozstrzygnięcie sądu polubownego o właściwości ...	186
2.4.1. Wprowadzenie	186

2.4.2. Termin na rozstrzygnięcie	187
2.4.3. Forma rozstrzygnięcia	187
2.4.4. Zaskarżalność rozstrzygnięcia	193
2.4.5. Treść rozstrzygnięcia	197
2.4.6. Skutki rozstrzygnięcia	198
2.4.7. Skutki braku rozstrzygnięcia sądu polubownego o jego właściwości mimo wniosku	198

Rozdział 3

Kontrola sądu powszechnego orzeczenia sądu polubownego

o właściwości	203
3.1. Wprowadzenie	203
3.2. Przedmiot wniosku o rozstrzygnięcie kwestii właściwości sądu polubownego	205
3.3. Zakres wniosku	206
3.3.1. Charakter prawny wniosku	206
3.3.2. Dopuszczalność wyłączenia przez strony możliwości wniesienia wniosku	213
3.3.3. Możliwość cofnięcia wniosku	215
3.4. Podmioty uprawnione do zgłoszenia wniosku	215
3.5. Termin na złożenie wniosku	216
3.6. Wymogi formalne wniosku	219
3.7. Treść wniosku	220
3.8. Skutek niewniesienia wniosku	222
3.9. Postępowanie i rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie wniosku	224
3.9.1. Postępowanie w przedmiocie wniosku	224
3.9.2. Wpływ wniosku na postępowanie przed sądem polubownym	225
3.9.3. Treść i forma rozstrzygnięcia	226
3.9.4. Zaskarżalność rozstrzygnięcia	227
3.9.5. Skutki rozstrzygnięcia	229

Rozdział 4

Zarzut zapisu na sąd polubowny w postępowaniu

przed sądem powszechnym	231
4.1. Wprowadzenie	231

4.2. Zarzut zapisu na sąd polubowny	235
4.2.1. Charakter zarzutu	235
4.2.2. Możliwość wyłączenia przez strony podniesienia zarzutu	237
4.2.3. Możliwość cofnięcia zarzutu	238
4.3. Podmioty uprawnione do podniesienia zarzutu	239
4.4. Termin na podniesienie zarzutu	241
4.5. Wymogi formalne zarzutu	244
4.6. Treść zarzutu	245
4.7. Skutek niepodniesienia zarzutu	246
4.8. Postępowanie i rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie zarzutu	248
4.8.1. Postępowanie w przedmiocie zarzutu	248
4.8.2. Kolejność rozpoznawania zarzutów i badania przesłanek	249
4.8.3. Wpływ zarzutu na postępowanie przed sądem polubownym i powszechnym	250
4.8.4. Zakres badania wadliwości zapisu przez sąd	258
4.8.5. Treść i forma rozstrzygnięcia	263
4.8.6. Zaskarżalność rozstrzygnięcia	264
4.8.7. Skutki rozstrzygnięcia	264

Rozdział 5

Kontrola sądu powszechnego w zakresie właściwości sądu polubownego w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego	267
5.1. Wprowadzenie	267
5.2. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego – zagadnienia konstrukcyjne	272
5.2.1. Nowelizacja przepisów o skardze	272
5.2.2. Charakter skargi	275
5.2.3. Dopuszczalność wyłączenia przez strony możliwości wniesienia skargi	279
5.2.4. Możliwość cofnięcia skargi	283
5.2.5. Przedmiot kontroli w postępowaniu ze skargi	283
5.3. Podmioty uprawnione do wniesienia skargi	289
5.4. Termin na wniesienie skargi i właściwość sądu	291

5.5. Wymogi formalne skargi	296
5.6. Postępowanie i rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie skargi	298
5.6.1. Postępowanie w przedmiocie skargi	298
5.6.2. Konkurencja postępowania ze skargi i w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku oraz wstrzymanie wykonalności lub skuteczności wyroku arbitrażowego	299
5.6.3. Zakres badania właściwości sądu polubownego w postępowaniu ze skargi (przesłanki uchylecia wyroku sądu polubownego związane z właściwością sądu polubownego)	304
5.6.4. Treść i forma rozstrzygnięcia	322
5.6.5. Zaskarżalność rozstrzygnięcia	323
5.6.6. Skutki rozstrzygnięcia	324

Rozdział 6

Kontrola sądu powszechnego w zakresie właściwości sądu polubownego w postępowaniu w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego

sądu polubownego	331
6.1. Wprowadzenie	331
6.2. Postępowanie w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego – zagadnienia konstrukcyjne	332
6.2.1. Obecny stan prawny	332
6.2.2. Poprzedni stan prawny	334
6.2.3. Konwencja nowojorska	337
6.3. Uznawanie i stwierdzanie wykonalności wyroku sądu polubownego – zagadnienia konstrukcyjne	339
6.3.1. Nowelizacja przepisów o uznawaniu lub stwierdzaniu wykonalności wyroku sądu polubownego	346
6.3.2. Charakter postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	349

6.3.3. Możliwość wyłączenia przez strony uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego	350
6.3.4. Możliwość cofnięcia wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	350
6.4. Podmioty uprawnione do wniesienia wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	351
6.5. Termin na wniesienie wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	351
6.6. Wymogi formalne wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego (z uwzględnieniem kwestii orzekania o właściwości sądu polubownego)	352
6.7. Treść wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	359
6.8. Skutek niewniesienia wniosku o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego	360
6.9. Postępowanie i rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego (przesłanki odmowy uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego związane z właściwością sądu polubownego)	361
6.9.1. Postępowanie w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego	361
6.9.2. Zakres badania właściwości sądu polubownego w postępowaniu w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego	362
6.9.3. Konkurencja postępowania ze skargi i w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku i inne postępowania	368

6.9.4. Treść i forma rozstrzygnięcia	368
6.9.5. Zaskarżalność rozstrzygnięcia	369
6.9.6. Skutki rozstrzygnięcia	370
Rozdział 7	
Inne przypadki rozstrzygania o właściwości sądu polubownego	373
7.1. Wprowadzenie	373
7.2. Postępowania incydentalne	374
7.3. Postępowanie przed sądem powszechnym w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia objętego zapisem na sąd polubowny (art. 1166 k.p.c.)	377
7.4. Postępowanie w przedmiocie ustalenia właściwości sądu polubownego (art. 189 k.p.c.)	381
7.5. Zakazy prowadzenia postępowania sądowego i arbitrażowego (<i>anti-suit</i> i <i>anti-arbitration injunctions</i>)	390
7.6. Postępowanie pojednawcze	394
7.7. Potrącenie roszczenia objętego zapisem na sąd polubowny	397
7.7.1. Wprowadzenie	397
7.7.2. Stanowisko doktryny międzynarodowej	398
7.7.3. Stanowisko doktryny polskiej	399
7.7.4. Uwagi podsumowujące i propozycja rozwiązania	404
7.8. Postępowania przeciwzsekucyjne	408
Podsumowanie	411
Bibliografia	417

WSTĘP

Rozstrzygnięcie sprawy przez sąd arbitrażowy jest w pewnym sensie wyjątkiem od zasady, że sprawy cywilne rozpoznaje sąd powszechny. Aby do tego doszło, sąd polubowny musi być właściwy. Zagadnienie właściwości sądu polubownego nierzadko budzi wątpliwości w doktrynie, a z orzecznictwa wynika, że jest też często kwestionowana, a tym samym badana na różnych etapach postępowania, zarówno przez sąd polubowny, jak i przez sąd powszechny.

Niniejsza praca poświęcona jest właśnie badaniu i orzekaniu o właściwości sądu arbitrażowego. Temat ten nie doczekał się jeszcze w polskiej nauce prawa kompleksowego opracowania, choć niemal każda obszerniejsza publikacja poświęcona sądownictwu polubownemu porusza tę kwestię.

W niniejszej pracy omówiony zostanie przede wszystkim przedmiot badania, tj. samo pojęcie właściwości sądu polubownego (rozdział pierwszy). Następnie zostanie opisane badanie właściwości sądu polubownego przez ten sąd (rozdział drugi). Kolejne rozdziały poświęcone będą przeprowadzaniu badania przez sąd powszechny. Sąd ten kontroluje rozstrzygnięcie sądu arbitrażowego w przedmiocie właściwości (rozdział trzeci). Orzeka on także o zarzucie zapisu na sąd polubowny podniesionym przez pozwanego (rozdział czwarty). Sąd ten rozpoznaje również skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego (rozdział piąty) oraz orzeka o jego uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności (rozdział szósty). Twierdzi się niekiedy, że właściwość sądu polubownego podlega badaniu także w innych postępowaniach,

co wymaga odrębnej analizy (rozdział siódmy). Z pracy wyłączono rozdział poświęcony związaniu orzeczeniami co do właściwości, który zostanie wydany osobno.

Niniejsza monografia powstała jako opracowanie rozprawy doktorskiej przygotowanej i złożonej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Dziękuję mojemu promotorowi i mentorowi, prof. dr. hab. Jerzemu Pisulińskiemu za opiekę naukową. Pan Profesor jest dla mnie nieodścignionym wzorem naukowca i człowieka. Miałem niezwykle szczęście móc przez kilka lat nosić miano jego ucznia.

Dziękuję również recenzentom pracy doktorskiej, prof. dr. hab. Andrzejowi Jakubeckiemu i prof. dr. hab. Maksymilianowi Pazdanowi za cenne uwagi.

Dziękuję również dr. hab. Andrzejowi Kubasowi, prof. UJ i dr. Rafałowi Kosowi, partnerom w Kancelarii Kubas Kos Gałkowski, pod których kierunkiem miałem możliwość prowadzić pierwsze sprawy arbitrażowe i których umiejętność prawniczej analizy jest dla mnie wzorem do naśladowania.

Szczególne podziękowania kieruję do prof. dr. hab. Marcina Dzierdy.

Książkę tę dedykuję mojej Rodzinie, w szczególności żonie Natalii i córce Helenie oraz Rodzicom i Bratu.

Rozdział 1

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU POLUBOWNEGO

1.1. Definicja właściwości sądu polubownego

O właściwości sądu polubownego orzeka sam sąd polubowny (co będzie przedmiotem analizy zawartej w rozdziale 2), które to orzeczenie może podlegać kontroli sądu powszechnego (rozdział 3). Następnie w kwestii tej może orzekać także sąd powszechny po wniesieniu do niego sprawy objętej umową o arbitraż (rozdział 4), a także w ramach kontroli wyroku sądu polubownego – po zakończeniu postępowania arbitrażowego (rozdziały 5 oraz rozdział 6) oraz – jak się niekiedy twierdzi – w niektórych postępowaniach incydentalnych (rozdział 7). Konieczne jest zatem ustalenie, co jest przedmiotem orzekania przez wymienione organy, a zatem, w jaki sposób ocenić, czy sąd polubowny jest właściwy do rozpoznania danego sporu.

Pojęcie właściwości sądu występuje również na gruncie ogólnego postępowania cywilnego. J. Gudowski twierdzi, że przez pojęcie to rozumieć należy „kompetencję w zakresie rozpoznawania (rozstrzygania, załatwiania) spraw oraz podejmowania innych czynności procesowych składających się na postępowanie cywilne”¹. W. Siedlecki podkreślił natomiast, że „przez właściwość sądu należy rozumieć za-

---

¹ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Ereciński, Warszawa 2017, komentarz do art. 15, nb 4. Podobnie: R. Flejszar [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A, *Komentarz do art. 1-424*¹², red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, komentarz do art. 15, nb 1.

kres spraw przekazanych mu do rozpoznania i rozstrzygnięcia w postępowaniu cywilnym”. Wyróżnia się właściwość ustawową (wynikającą z ustawy), delegacyjną (wynikającą z decyzji innego sądu przekazującej daną sprawę) oraz umowną (wynikającą „z umowy stron, działających w granicach dozwolonych ustawą procesową”)².

Pojęcie właściwości sądu polubownego pojawia się w ustawie. Tak za tytułowany jest tytuł IV księgi V k.p.c. Zawiera on jedynie trzy przepisy (art. 1180–1182 k.p.c.). Artykuły 1181 i 1182 k.p.c. poświęcone są zagadnieniu zabezpieczenia roszczeń przed sądem polubownym³.

Generalnym przepisem dotyczącym właściwości sądu polubownego jest zatem art. 1180 k.p.c., zgodnie z § 1 którego sąd polubowny może orzekać o swej właściwości, w tym o istnieniu, ważności albo skuteczności zapisu na sąd polubowny. Paragraf 2 powołanego przepisu dotyczy „zarzutu braku właściwości” sądu polubownego. Podobnie art. 1165 § 2 k.p.c. przewiduje, że sąd powszechny nie może odrzucić pozwu, gdy sąd polubowny orzekł o swej niewłaściwości.

W konsekwencji – poza tym, że właściwość sądu polubownego dotyczy między innymi istnienia, ważności i skuteczności zapisu na sąd polubowny – próżno jest szukać kompletnej definicji legalnej tego pojęcia. Problemu nie rozwiązuje także odwołanie się do definicji słownikowej; słowo „właściwość” oznacza „zakres spraw, które podlegają określonemu organowi państwowemu”⁴.

Jeśli chodzi o podobne przypadki, pojęcie właściwości sądu polubownego przypomina dwie inne sytuacje. Po pierwsze, można przyjąć, że właściwość sądu arbitrażowego przypomina właściwość umowną

---

² W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 1977, s. 93. Podobnie: R. Flejszar [w:] *Kodeks...*, t. 1A, red. A. Góra-Błaszczkowska, komentarz do art. 15, nb 1. Szerzej na temat umowy o właściwość sądu zob. P. Osowy, *Umowa o właściwość sądu jako przykład umowy przedprocesowej. Uwagi na tle art. 46 k.p.c.*, KPP 2005/2, s. 425 i n.

³ Stąd też należałoby *de lege ferenda* wyłączyć je do odrębnej jednostki redakcyjnej ustawy.

⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/w%C5%82a%C5%9Bciwo%C5%9BBA%C4%87.html> (dostęp: 15.03.2024 r.).

sądu powszechnego, określającą zakres spraw przekazanych mu do rozpoznania i rozstrzygnięcia w postępowaniu cywilnym na mocy umowy stron. Drugą, zbliżoną sytuacją jest jurysdykcja krajowa sądu powszechnego wynikająca z umowy o jurysdykcję.

Są to sytuacje podobne, gdyż sąd powszechny wybrany przez strony nie jest pierwotnie właściwy do rozpoznania sprawy, ale staje się właściwy z mocy umowy stron, dokładnie tak jak sąd polubowny. Właściwość sądu (miejscowa właściwość sądu powszechnego/jurysdykcja krajowa i właściwość sądu polubownego) wynika zatem z woli stron. Właściwość sądu i jurysdykcja mogą też zostać – co do zasady⁵ – ustanowione przez wdanie się w spór co do istoty sprawy (zob. art. 200 § 1² oraz art. 1104 § 2 k.p.c.). Także niepodniesienie przez pozwanego zarzutu braku właściwości sądu polubownego może doprowadzić do ustanowienia właściwości sądu polubownego (zob. podrozdział 1.2.2.). Istnieją jednak pewne różnice. Zawarcie umów prorogacyjnych i umów o jurysdykcję nie „wyprowadza” sprawy z systemu sądownictwa powszechnego, a jedynie zmienia miejsce jej rozpoznania. W przypadku umowy o arbitraż strony decydują się na wyłączenie właściwości sądu powszechnego na korzyść arbitrażu. Dodatkowo, o ile zawsze istnieje sąd powszechny, który zgodnie z przepisami o jurysdykcji i właściwości powinien rozpoznać sprawę, to sąd polubowny nie jest właściwy, dopóki strony takiej właściwości nie ustanowią (zob. podrozdział 1.2.1.). Kontrowersyjne (zob. podrozdział 7.4.) jest również to, czy jeśli sąd polubowny nie był właściwy, to czy czynności dokonane w tym niewłaściwym sądzie pozostają w mocy.

W celu ustalenia znaczenia pojęcia właściwości sądu polubownego konieczne jest zatem sięgnięcie do dorobku literatury. W dostępnym orzecznictwie nie ma bowiem teoretycznej próby uchwycenia definicji omawianego terminu. Odnotować jednak w tym miejscu należy pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyż-

---

⁵ Nie dotyczy to spraw, które według przepisów prawa polskiego należą do wyłącznej jurysdykcji sądów państwa obcego (art. 1104 § 3 k.p.c.) oraz zmiany właściwości wyłącznej (art. 46 § 2 k.p.c.).

szezo z 7.11.2013 r., V CSK 545/12, który stwierdził, że badanie właściwości sądu polubownego „obejmuje nie tylko ustalenie faktu istnienia umowy, poddającej rozpoznaniu sporu sądowi polubownemu, ale również tego, czy roszczenie powoda, wyrażone żądaniem i okolicznościami faktycznymi przytoczonymi na jego uzasadnienie, mieści się w zakresie przedmiotowym i podmiotowym tej umowy”⁶. Sąd Najwyższy w wyroku z 17.06.2021 r., V CSKP 30/21, wyjaśnił natomiast, że przez właściwość sądu polubownego należy rozumieć „kompetencję do rozpoznania konkretnej sprawy wniesionej do sądu polubownego ze względu na przedmiot sprawy i wolę stron wyrażoną w zapisie”⁷.

M. Wójcik zauważa, że na gruncie art. 1180 k.p.c. „[p]ojęcie właściwości sądu polubownego w omawianej regulacji rozumiane jest bardzo szeroko. Wskazuje na to przykładowe wyliczenie wśród zagadnień będących przedmiotem kontroli w ramach orzekania o właściwości sądu polubownego takich kwestii jak istnienie, ważność i skuteczność zapisu na sąd polubowny. Wydaje się, że bardziej precyzyjnym określeniem jest kompetencja (ewentualnie jurysdykcja) sądu polubownego”⁸.

W. Głodowski postawił znak równości między badaniem właściwości sądu polubownego a kontrolą ważności i skuteczności zapisu na sąd polubowny⁹.

T. Ereciński i K. Weitz uważają, że: „Badanie właściwości sądu polubownego obejmuje ocenę, czy konkretny spór podlega kognicji sądu polubownego. Chodzi zatem przede wszystkim o ocenę, czy zapis na

---

⁶ LEX nr 3227247. Podobny pogląd wyraził SA w Katowicach w postanowieniu z 2.06.2014 r., V ACz 510/14, LEX nr 1469309.

⁷ LEX nr 3227247.

⁸ M. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, komentarz do art. 1180, nb 2.

⁹ W. Głodowski, *Orzekanie przez sąd polubowny w przedmiocie swojej właściwości i kontrola tych orzeczeń przez sąd państwowy* [w:] *Księga pamiątkowa 60-lecia Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie*, red. J. Okolski, A. Całus, M. Pazdan, S. Sołtysiński, T. Wardyński, S. Włodyka, Warszawa 2010, s. 676.

sąd polubowny, na podstawie którego ma rozstrzygać sąd polubowny, został zawarty (istnieje), jest ważny (m.in. dochowanie warunków co do formy zapisu, zdatności arbitrażowej sporu i zdolności arbitrażowej stron), skuteczny i nie utracił mocy, a także – jeżeli oceny dokonuje sąd – czy jest ponadto wykonalny” oraz „czy konkretny spór objęty jest podmiotowym i przedmiotowym zakresem zapisu, a więc czy jego rozpoznanie nie będzie oznaczało przekroczenia przez sąd polubowny granic zapisu”. Autorzy ci dodali również, że z reguły chodzi o ocenę, czy dany spór podlega kognicji sądu państwowego, czy sądu polubownego¹⁰.

W podobnym kierunku zmierza definicja zaproponowana przez T. Strumiłłę. Autor ten stwierdził, że: „Badanie właściwości sądu polubownego polega przede wszystkim na ocenie: istnienia (czy został zawarty), ważności oraz skuteczności zapisu na sąd polubowny. Konieczne jest również ustalenie, czy konkretny spór (żądanie zgłoszone w pozwie) objęte jest podmiotowym i przedmiotowym zakresem umowy arbitrażowej”¹¹.

W mojej ocenie wyżej zaproponowana definicja oddaje praktycznie w całości istotę problematyki. Wymaga jednak pewnego uzupełnienia, dlatego przedstawię własne ujęcie pojęcia właściwości sądu polubownego. **Właściwość sądu polubownego to możliwość rozstrzygnięcia w arbitrażu danego sporu, która wynika z jego zdatności arbitrażowej (możliwości rozstrzygnięcia danego rodzaju, kategorii sporów w postępowaniu arbitrażowym) i zdolności arbitrażowej¹² (możliwości rozstrzygnięcia skonkretyzowanego podmiotowo i przedmiotowo sporu w postępowaniu arbitrażowym),**

---

¹⁰ T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 227. Podobnie: A. Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, red. A. Marciniak, Warszawa 2017, komentarz do art. 1180, nb 2; W. Głodowski, *Orzekanie...*, s. 676–677.

¹¹ T. Strumiłło [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do artykułów 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019, komentarz do art. 1180, nb 2.

¹² Natomiast zdolność arbitrażowa stron, tj. możliwość zawarcia przez nie umowy o arbitraż, decyduje o jej ważności, a zatem powinna być rozpatrywana w kontekście zapisu – zob. w tej materii np. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 87–92.

Właściwość sądu polubownego jest zagadnieniem, które – budząc wątpliwości praktyków – stanowi przedmiot badania na różnych etapach postępowania zarówno przez sąd polubowny, jak i sąd powszechny. W niniejszej publikacji autor szeroko omawia tę problematykę, proponuje zmiany prawa lub praktyki jego stosowania, a także odpowiada m.in. na następujące pytania:

- w jakich przypadkach o właściwości sądu polubownego orzeka on sam, a w jakich decyduje sąd powszechny,
- czy rozstrzygnięcie o właściwości sądu polubownego jest ostateczne,
- komu przysługuje prawo do zaskarżenia postanowienia o właściwości,
- jaki jest zakres badania właściwości sądów arbitrażowych na różnych etapach postępowania.

W opracowaniu uwzględniono najnowsze orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych dotyczące sądownictwa polubownego, m.in. zakresu zapisu na sąd polubowny, zawierania umów o arbitraż, a także orzekania o właściwości sądów arbitrażowych.

Książka przeznaczona jest dla pełnomocników – adwokatów i radców prawnych, a także arbitrów i sędziów sądów powszechnych.

Maciej Durbas – doktor nauk prawnych; adwokat i partner w kancelarii Kubas Kos Gałkowski w Krakowie; doświadczony praktyk w zakresie rozwiązywania sporów, zarówno jako pełnomocnik, jak i arbiter; trener zespołu Uniwersytetu Jagiellońskiego w konkursie z międzynarodowego prawa handlowego i arbitrażowego Vis Moot; ukończył z wyróżnieniem wspólny program LL.M. na Uniwersytecie Wiedeńskim i City University of Hong Kong; autor publikacji z zakresu arbitrażu i postępowania cywilnego.

9788383584850 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8358-485-0

9 788383 584850

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL